

Здорик Дмитро Валерійович,
ад'юнкт відділу організації освітньо-
наукової підготовки Харківського
національного університету внутрішніх
справ

УЧАСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ОФІЦЕРА ГРОМАДИ У ВИЯВЛЕННІ ТА РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Інститут поліцейських офіцерів громади (ПОГ) є новим для України. Він виник у зв'язку пошуками ефективних та лояльних до громадянського суспільства підходів забезпечення законності і порядку в громадах, необхідністю підняття на новий рівень поліцейського сервісу [1, с. 509].

Становлення та розвиток цього інституту, забезпечення його ефективного функціонування неможливі без використання позитивного досвіду накопиченого Національною поліцією України, запозичення досвіду правоохоронних органів розвинутих демократичних країн, а також без відмови від помилкових практик минулого. Це зумовлює необхідність проведення низки наукових досліджень.

Сьогодні такі дослідження проводяться переважно у площині визначення концептуальних засад та загальних проблем розбудови інституту поліцейських офіцерів громад.

Так, Н. Лебедева зазначає, що проєкт «Поліцейський офіцер громади» спрямований на впровадження нового формату роботи дільничних офіцерів поліції, головною метою якого є поліцейська діяльність, орієнтована на громаду. Метою роботи поліцейських офіцерів громади буде насамперед запобігання правопорушенням в інтересах громади. Офіцери поліції будуть більш самостійними у своїй діяльності та виконувати основні завдання поліції у партнерстві з керівництвом об'єднаної територіальної громади. Проєкт впроваджується для реалізації принципу взаємодії населення на засадах партнерства, а оцінювати роботу правоохоронців будуть самі мешканці [2, с. 137].

Р. А. Сербін та С. І. Шевченко, цілком слушно наголошують, що основними видами діяльності поліцейських офіцерів громади є адміністративно-наглядова діяльність та організація взаємодії з іншими суб'єктами забезпечення публічного порядку [1, с. 509]. При цьому дослідники акцентують на необхідності комплексного підходу до забезпечення належного нормативно-правового регулювання зазначеного інституту.

Чимало наукових праць присвячено правовому статусу поліцейського офіцера громади [3; 4], що, безумовно, є важливим для вдосконалення законодавства та підзаконних нормативно-правових актів.

Проте сьогодні бракує наукової уваги тому, що на поліцейських офіцерів громад, серед іншого, покладено функції запобігання

кримінальним правопорушенням, їх виявлення та розкриття, досудового розслідування кримінальних проступків. Адже, згідно ст. 2 другого розділу Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад, затвердженій Наказом МВС України від 28 липня 2017 року № 650 (у редакції наказу МВС України від 18 травня 2022 року № 301) до кола обов'язків, покладених на цю категорію поліцейських належать:

- здійснення профілактичних заходів, спрямованих на запобігання вчиненню кримінальних правопорушень;

- виявлення причин та умов, що призводять до їх вчинення ужиття у межах компетенції заходів для їх усунення;

- ужиття заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, правопорушення;

- здійснення своєчасного реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, правопорушення;

- доставляння у випадках і порядку, визначених законодавством, затриманих осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення;

- вжиття всіх можливих заходів для надання невідкладної допомоги особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я, а також особам, які постраждали від торгівлі людьми;

- провадження превентивної (профілактичної) діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню дітьми кримінальних правопорушень, виявлення причин і умов, які цьому сприяють, ужиття в межах своєї компетенції заходів для їх усунення;

- здійснення досудового розслідування кримінальних проступків у формі дізнання.

Крім того, ст. 5 розділу V зазначеної Інструкції передбачає також обов'язок ПОГ і ДОП з виявлення та припинення кримінальних правопорушень.

Така регламентація є цілком природною, оскільки саме поліцейські офіцери громади та дільничні офіцери поліції, щоденно спілкуючись з місцевим населенням, будучи обізнаними про широке коло соціальних подій на обслуговуваній території, мають змогу своєчасно виявляти ознаки злочинів, що готуються, надавати вагому допомозі оперативним підрозділам та органам досудового розслідування у проведенні оперативно-розшукових заходів та слідчих (розшукових) дій, забезпечувати їх інформацією необхідною для викриття кримінальних правопорушень, а також ефективно розслідувати кримінальні проступки.

У разі вчинення кримінального правопорушення на території своєї громади саме ці категорії поліцейських мають змогу першими прибути на місце події, забезпечити його охорону до прибуття слідчо-оперативної групи, вжити заходів із збереження речей та документів,

що в подальшому можуть бути визнані доказами у кримінальному провадженні, організувати переслідування та затримання підозрюваного.

Проте виконання ПОГ зазначених функцій сьогодні недостатньо чітко регламентована законом. Основи організації їх участі у виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень не знайшли свого відбитку у підзаконних нормативно-правових актах. Питання виявлення та розслідування кримінальних правопорушень у практиці та наукових дослідженнях традиційного відносять лише до компетенції підрозділів, уповноважених на здійснення оперативно-розшукової діяльності, а також слідчих та детективів.

Зазначені напрями наукових розвідок ніколи не перетиналися. Як наслідок, проблеми правового регулювання та організаційного забезпечення участі поліцейських офіцерів громад у виявленні й розслідуванні кримінальних правопорушень, їх взаємодії з оперативними підрозділами та органами досудового розслідування залишилися недослідженими.

Отже виникає практична необхідність: визначити зміст та форми участі поліцейського офіцера громади у виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень; окреслити шляхи вдосконалення правового регулювання такої участі; розробити її організаційні основи та засади взаємодії поліцейського офіцера громади з оперативними підрозділами та органами досудового розслідування; визначити особливості діяльності поліцейського офіцера громади з досудового розслідування кримінальних проступків; оцінити доцільність використання ним конфіденційного співробітництва з метою виявлення, припинення та розслідування кримінальних правопорушень, а також розробити практичні рекомендації з організації такого співробітництва; внести пропозиції щодо використання можливостей поліцейського офіцера громади для проведення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій; внести пропозиції щодо використання зарубіжного досвіду участі поліцейського офіцера громади у виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Сербин Р. А., Шевченко С. І. Поліцейська діяльність дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 7. С. 508–510.
2. Лебедева Н. Реформування підрозділу дільничних офіцерів поліції за проектом «поліцейський офіцер громади» в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 9. С 137–140.
3. Мердова О.М., Головков О.М. Адміністративно-правовий статус дільничного офіцера поліції та поліцейського офіцера громади. *Правовий часопис Донбасу*. 2020. № 3 (72) С. 132–144.
4. Щербина М. О. Адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади: аналіз та удосконалення законодавства. *Юридична наука*. 2020. № 4 (106). Том 1. С 192–199.